

НАУКОВО-ПРОСВІТНИЦЬКІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ДОРОБКИ ЧОРНОМОРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

У статті коротко розкривається сутність Угоди про Асоціацію України з ЄС та аналізуються основні євроінтеграційні доробки Чорноморського державного університету імені Петра Могили.

Ключові слова: європейська інтеграція України, науково-просвітницькі євроінтеграційні заходи, проект Жана Моне, Центр європейської та світової інтеграції, європейські студії.

В статье кратко раскрывается сущность Соглашения об Ассоциации Украины с ЕС и анализируются основные евроинтеграционные наработки Черноморского государственного университета имени Петра Могили.

Ключевые слова: европейская интеграция Украины, научно-просветительные евроинтеграционные мероприятия, проект Жана Моне, Центр европейской и мировой интеграции, европейские студии.

The article briefly describes the essence of Association Agreement between Ukraine and European Union. Also the main achievements of Petro Mohyla Black Sea State University connected with European integration process are analyzed.

Key words: European integration of Ukraine, research and educational European integration activities, the project of Jean Monnet, Centre for European and Global Integration, European studies.

Постановка проблеми. Під час XV саміту між ЄС та Україною, який відбувся 19 грудня 2011 року, лідери Євросоюзу та Президент України В. Ф. Янукович погодили текст Угоди про Асоціацію. А 30 березня 2012 року у Брюсселі глави переговорних делегацій її парафували [1].

Улітку 2013 року Міністр закордонних справ України Л. О. Кожара у Брюсселі підкреслив, що підписання Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом на саміті «Східного партнерства», який відбудеться восени 2013 року у Вільнюсі було і є пріоритетом для України [2].

Щоправда, напередодні Вільнюського саміту у листопаді 2013 р. Уряд України прийняв рішення щодо призупинення підготовки документів відносно Угоди. Але, все ж таки, варто розглянути даний документ, бо згідно з його умовами, він заклав би якісно нову правову основу для подальших взаємин між Україною та ЄС, а й слугуватиме стратегічним орієнтиром для проведення системних соціально-економічних реформ в Україні, широкомасштабної адаптації законодавства України до норм і правил ЄС.

Важливим елементом угоди є положення про створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі. Україна розглядає Угоду про асоціацію як важливий крок на шляху наближення в перспективі до наступного етапу – підготовки до вступу в ЄС [3].

Повний текст даної Угоди англійською мовою у 2013 році ще не став відкритим для загального доступу. Але за ініціативою Фонду Конрада

Аденауера експерти Київського інституту Євроатлантичного співробітництва та їх партнери першими підготували 50-ти сторінковий аналіз Угоди, де зазначено наступне: «Ніколи раніше Європейський Союз не надавав жодній із країн, що не мала статус кандидата на вступ, такої широкої та документально зафіксованої перспективи, як це зроблено в Угоді про асоціацію» [4].

Угода про асоціацію налічує понад тисячу сторінок, а за своєю структурою складається з преамбули, семи частин, 43 додатків та трьох протоколів. Вона охоплює такі аспекти співробітництва.

У частині «Преамбула, загальні цілі та принципи» окреслюється підґрунтя, яке існує сьогодні для укладення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, зокрема, визнання з боку ЄС європейського вибору та європейських устремлінь України як європейської країни, що поділяє з ЄС спільну історію і спільні цінності, а також визначені цілі угоди, серед яких – створення асоціації, поступове зближення між Україною та ЄС на основі спільних цінностей, поглиблення економічних та торговельних відносин, зокрема, шляхом створення Зони вільної торгівлі, посилення співробітництва у сфері юстиції, свободи і безпеки.

Частина «Політичний діалог і реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері закордонних справ та політики безпеки» містить положення, реалізація яких має сприяти розвитку і зміцненню політичного діалогу в різних сферах,

у т. ч. поступові конвергенції позицій України з ЄС у сфері зовнішньої та безпекової політики.

У розділі визначені цілі політичного діалогу, ключовою з яких є запровадження політичної асоціації між Україною та ЄС. Серед інших цілей – поширення міжнародної стабільності та безпеки, зміцнення поваги до демократичних принципів, верховенства права та належного урядування, прав людини та фундаментальних свобод, поширення принципів незалежності, суверенітету, територіальної цілісності та непорушності кордонів, співробітництва у сфері безпеки та оборони.

Серед ключових напрямів взаємодії – співробітництво з метою поширення регіональної стабільності; зміцнення миру та міжнародного правосуддя, зокрема, шляхом імплементації Римського статуту Міжнародного кримінального суду; забезпечення поступової конвергенції у сфері зовнішньої і безпекової політики, включаючи Спільну політику безпеки та оборони, попередження конфліктів, нерозповсюдження, роззброєння та контроль за озброєнням, боротьбу з тероризмом тощо.

У частині Угоди «Юстиція, свобода і безпека» визначені напрями взаємодії у відповідних сферах. Важливою метою співробітництва є утвердження верховенства права та зміцнення відповідних інституцій, зокрема у сфері правоохоронної діяльності та встановлення правосуддя, насамперед зміцнення судової системи, покращення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості.

Одним із елементів співпраці є забезпечення належного рівня захисту персональних даних відповідно до кращих європейських та міжнародних стандартів.

З метою управління міграційними потоками угодою передбачається запровадження всеохоплюючого діалогу щодо ключових питань у сфері міграції, включаючи нелегальну міграцію, протидію торгівлі людьми тощо.

Крім того, в цьому документі чітко окреслені такі пріоритети:

1. Зближення між Україною та ЄС на основі спільних цінностей, а також посилені участь України в програмах Європейського Союзу.

2. Транскордонне співробітництво в галузі зовнішньої політики та політики безпеки, зокрема – в попередженні конфліктів та у військовій сфері.

3. Наближення України до європейських стандартів у галузі права та внутрішніх справ шляхом сприяння розвитку принципів правової держави, демократії та прав людини в Україні, а також підтримки боротьби з корупцією, налагодження ефективної роботи органів юстиції та поліпшення захисту даних.

4. Посилення співробітництва в галузі економіки шляхом створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі між ЄС та Україною, налагодження секторіальної співпраці в більше ніж 30 сферах, зокрема – в сільському господарстві, промисловості, енергозабезпеченні або в захисті прав споживачів.

5. Налагодження нових форматів співробітництва, надання фінансового сприяння, створення платформи громадянського суспільства [5].

Аналіз досліджень і публікацій. Актуальність теми дослідження засвідчує ухвалення законів та інших рішень Верховною Радою України, чисельні виступи та заяви міжнародних діячів і Президента України В. Ф. Януковича, Прем'єр-міністр України М. Я. Азарова, Голови Верховної Ради України В. В. Рибачка, керівників інших державних структур та депутатів різних рівнів і фракцій, активістів громадських об'єднань й публікації науковців з усіх регіонів України [6].

Метою статті є коротке формулювання суті Угоди про асоціацію України з ЄС та висвітлення послідовних кроків Чорноморського державного університету імені Петра Могили щодо здійснення науково-просвітницьких євроінтеграційних заходів серед студентів, викладачів і співробітників у південному регіоні України.

Виклад основного матеріалу. Першим кроком у реалізації науково-просвітницьких євроінтеграційних заходів в Чорноморському державному університеті імені Петра було створення у жовтні 2006 року Навчально-наукового центру з європейської та євроатлантичної інтеграції України. Це було здійснено згідно з Наказом ректора університету професора Л. П. Клименка. Положення про Центр було погоджено з тодішнім Першим заступником Міністра освіти і науки України Б. М. Жебровським, головою координаційної ради Громадської Ліги Україна-НАТО кандидатом політичних наук С. Ф. Джерджом і директором Інституту трансформації суспільства професором О. І. Соскіним [7].

На початку існування Центру була розроблена програма євроінтеграційних інформаційно-просвітницьких заходів, які почали впроваджуватися не тільки у вищих, а й загальноосвітніх закладах південного регіону [8]. Уже через два роки керівники Центру успішно звітували про виконання цієї програми на різних Всеукраїнських та регіональних форумах [9]. Особливо активізувалася ця робота в 2008 та 2009 роках, коли на замовлення Міністерства освіти і науки України виконувався проект на тему «Реалізація інформаційно-просвітницьких заходів з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України в Миколаївській області». Участь у цьому проекті сприяла виконанню таких цікавих заходів:

– проведення серії семінарів для директорів шкіл районів і викладачів суспільних дисциплін з питань європейської та євроатлантичної інтеграції;

– започаткування лекторіїв з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, запрошення для виступів перед населенням районів представників Центру ЧДУ імені Петра Могили, експертів, науковців тощо;

– організація учнівських конкурсів на краще представлення переваг України в разі вступу до європейських та євроатлантичних структур;

– формування у школах районів молодіжних клубів «Я – європеєць», з метою об'єднання проєвропейськи налаштованої української молоді;

– проведення молодіжних ігор на тему: «Чому я «за» або «проти» НАТО/ЄС»;

– відкриття в бібліотеках районів інформаційних стендів для інформування населення про сучасну концепцію світової та європейської інтеграції;

– формування у шкільних бібліотеках добірок книжок, журналів, інших матеріалів із питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

У ході реалізації вказаної програми було проведено декілька десятків тренінгів для школярів в усіх містах та ряді районних центрів Миколаївщини [10].

Активістами Центру розроблялися тексти анкет для проведення соціологічних і експертних моніторингів серед громадян в усіх районах та містах Миколаївської області.

Неодноразово здійснювалися моніторинги громадської думки населення Миколаївщини щодо вступу України до НАТО/ЄС. Результати досліджень викладались у виданнях, зокрема, під назвою «Аналіз соціологічних досліджень з інтеграційних проблем на Миколаївщині» [11].

Серед інших результатів діяльності Центру був налагоджений випуск «Вісника Навчально-наукового центру з європейської та євроатлантичної інтеграції України» як додатка до студентської газети ЧДУ імені Петра Могили, а також проведено конкурси малюнків для учнів 1-7 класів та конкурс есе для учнів 8-11 класів з інтеграційних проблем, розроблено методику викладання для учнівської молоді курсу з євроінтеграції в Миколаївській економічній молодіжній академії. Цей досвід було схвалено у грудні 2006 року у Львові на підсумковій конференції «Фабрика мультиплікаторів – лідерів європейської освіти», а практика проведення літніх навчань з євроінтеграції для миколаївських десятикласників був оприлюднений у м. Славськ під час тренінгу «Управління європейськими молодіжними проектами». Крім того, Європейською комісією був ухвалений проект налагодження «Інформаційних днів ЄС у школах України».

Представники Центру координували участь 2-х команд у Міжнародному конкурсі «Аліанте – Україна» на тему: «Чи обізнані Ви з питань міжнародної безпеки та діяльності НАТО/ЄС?». Обидві команди стали переможцями I етапу і потрапили до фіналу, який відбувся у м. Севастополь. Одна з двох команд у складі першокурсників факультету політичних наук, спеціальності «міжнародні відносини» вийшла переможцем у фіналі і отримала, крім відповідних сертифікатів, почесні грамоти Міністерства закордонних справ України, де зазначалася висока обізнаність студентів з питань міжнародної політики. Переможці конкурсу в серпні 2007 року отримали нагоду відвідати 7 країн-членів ЄС та побувати у Брюсселі.

Заступник директора Навчально-наукового центру з європейської інтеграції Дмитро Міхель брав участь у організації навчально-ознайомчого візиту викладачів ЧДУ імені Петра Могили до штаб-квартири Ради Європи та інших структур ЄС за наступним маршрутом: Миколаїв – Краків – Злоторія – Баден-Баден – Страсбург – Париж – Брюссель – Роттердам – Гаага – Берлін – Миколаїв. Ця поїздка була здійснена з 15 до 25 квітня 2011 року за ініціативи Делегації України в Конгресі місцевих і регіональних влад Ради Європи і Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи. Такий свотур був також підтриманий Державним фондом сприяння

місцевому самоврядуванню в Україні при Президентіві України та Центром міжнародного співробітництва в рамках Європейського тижня місцевої демократії [12].

Разом з тим, на базі ЧДУ імені Петра Могили неодноразово були організовані:

– 4-10 лютого 2007 року інформаційний день на тему: «Європейська та євроатлантична інтеграція України: проблеми та шляхи їх вирішення».

– 5-7 червня 2008 року семінар на тему: «Шляхи посилення інформування громадян з проблем євроатлантичної інтеграції України: досвід та співпраця неурядових організацій і аналітичних центрів».

– 17 жовтня 2008 року інтерактивний семінар на тему: «Політичні, економічні та безпекові переваги євроатлантичної інтеграції України: регіональний вимір (на прикладі Миколаївської області)».

– 17-18 вересня 2009 року науково-методична конференція «Інтеграційні процеси країн Чорноморсько-Балтійського регіону».

– 21 жовтня 2009 року науково-практична конференція «Соціокультурний розвиток Причорноморського регіону: європейський контекст».

– 2 червня 2011 року круглий стіл «Україна та ЄС: від партнерства до асоціації».

– 24 вересня 2011 року відбулась цікава зустріч студентів, аспірантів та викладачів з представниками Фонду Конрада Аденауера і Фонду Роберта Боша, які у співпраці з Польською Фундацією Роберта Шумана та Інститутом Євроатлантичного співробітництва реалізують проект «Європа у валізі», покликаний налагодити німецько-польсько-український діалог щодо європейського майбутнього України [13].

Варто відмітити, що у травні 2013 року відбувся ще один подібний захід під назвою «Європа у валізі», в якому взяли участь представники ЧДУ імені Петра Могили, а саме викладачі, аспіранти та студенти Інституту державного управління, факультетів політичних наук (спеціальності: політологія, історія та міжнародні відносини), соціології і економіки.

Модераторами виступали теж представники Інституту Євроатлантичного співробітництва, Фонду Конрада Аденауера, Фонду Роберта Боша, Європейської Академії Берліну та Польської Фундації Роберта Шумана (всього 12 осіб).

Активну участь у німецько-польсько-українській команді виявили науковці та викладачі Сара Датч (м. Берлін, ФРН); Лео Віггер (м. Гамбург, ФРН); Юстина Яновська (м. Краків, Польща); Марта Щепанік (м. Варшава, Польща); Володимир Дудар (м. Чернівці, Україна); Олена Іллясевич (м. Кам'янець-Подільський, Україна). До речі, інформація про захід була розміщена на сайті ЧДУ імені Петра Могили, а повідомлення продемонстровано по Миколаївському телебаченню, де з коментарями виступили учасники проекту. До того ж, весь захід знімався телеоператорами проекту «Європа у валізі», де виступили представники ЧДУ імені Петра Могили [14].

Взагалі треба зазначити, що члени Центру брали участь у чисельних семінарах, міжнародних конференціях, круглих столах, які відбувалися не тільки ЧДУ імені Петра Могили, а й у різних

організаціях як Миколаєва так й інших регіонах України, зокрема:

– Інтерактивному семінарі «Європейська інтеграція: очікування українців», який пройшов 27 квітня 2010 року в приміщенні та за ініціативи Центру європейської інформації Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О. Гмирьова».

– Міжнародній конференції на тему: «Україна в процесі євроатлантичної інтеграції», яка відбулася 13-14 травня 2010 року в місті Одеса.

– Міжнародній конференції, яка відбулася 19 травня 2010 року теж у м. Одеса під назвою: «Південь України в процесі європейської інтеграції».

– Конференції молодих учених і студентів «Геополітичний простір і Україна: уроки історії та сучасність», за результатами якої у 2010 році було надруковане видання – молодіжний науковий журнал «Студентські наукові студії», в якому опубліковано 18 статей з міжнародних проблем.

– Круглому столі «Ціннісні орієнтири розвитку держави та особистості», який пройшов 1 липня 2010 року за ініціативою Центру європейської інформації у приміщенні Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О. Гмирьова.

– Регіональному семінарі «Східне партнерство – новий формат взаємовідносин між Україною та ЄС», який пройшов 12 вересня 2010 року в м. Миколаїв за ініціативи Представництва Фонду Ф. Еберта в Україні та Білорусії разом із Всеукраїнською молодіжною громадською організацією «Європейська молодь України».

– VI Всеукраїнській науково-практичній між-дисциплінарній конференції, присвяченій Дню Європи в Україні, яка була проведена 17 травня 2011 року у м. Херсон.

– IV Міжнародній науково-практичній конференції «Україна європейська: сучасні тенденції і перспективи», яка відбулась 11 липня 2011 року у Європейському університеті у м. Чернігів.

– Круглому столі на тему: «Вплив вступу країн – колишніх республік СРСР (Балтії) до ЄС та економічний і соціальний розвиток на регіональному рівні», який відбувся 22 вересня 2011 року у м. Миколаїв.

– Відеозустрічі із головою Секретаріату Громадської експертної ради при Українській частині Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС Любов'ю Акуленко на тему «Україна – ЄС: кроки назустріч», яка була організована 15 грудня 2011 року в м. Миколаїв у приміщенні Центру європейської інформації Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О. Гмирьова.

– Міжнародному круїзі у липні 2012 р. під назвою «Балтійські друзі» із відвідуванням парламентів, державних установ та громадських організацій у Литві, Латвії та Швеції [15].

Важливим напрямком стало нове залучення викладачів і студентів факультету соціології щодо вивчення громадської думки в регіоні відносно євроінтеграційних процесів.

Цікавим був останній результат соціологічного моніторингу, який здійснювався у грудні 2012 року – I половині 2013 року. Він надав можливість зробити наступні висновки.

По-перше, більш половини мешканців Миколаївського регіону зазначили, що Україна повинна прагнути вступити до ЄС, але сьогодні тільки незначна кількість опитаних підтримує таку ідею. До того ж, значна частина населення Миколаївщини має середній або взагалі низький рівень обізнаності щодо діяльності Європейського Союзу.

По-друге, доцільно розширити в регіоні інформаційно-дискусійну кампанію з питань євроінтеграційних процесів України як між політичною елітою, так і територіальною громадою.

По-третє, соціологічні опитування необхідно розглядати не як кінцевий результат, а як важливу складову програми інформування населення щодо ЄС і інструмент, що допомагає і вказує напрями можливих корегувань в інформаційно-просвітницькій політиці держави.

По-четверте, необхідно відбудовувати узагальнюючі, багатофакторні моделі опитувань, що відображають зв'язки між різними параметрами (наприклад, між суспільною думкою про зовнішню політику та ціннісними орієнтаціями) і дозволяють не тільки зрозуміти та описати процеси, а й робити прогнози їхнього розвитку [16].

Щорічно представники Центру стали не тільки готувати різнопланові публікації на євроінтеграційну проблематику, а й здійснювати захисти студентських курсових, випускових і магістерських робіт, а такі аспіранти як Тетяна Жолонко, Юлія Подаєнко, Олександра Палагнюк, Світлана Матяж, Анна Соловйова, Володимир Шатун, Анастасія Хміль, Ірина-Христина Фролова, Марина Гуцалова приступили до написання й уже захистили 7 дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидатів історичних і політичних наук, а також кандидатів наук з державного управління. А найдосвідченіші й дуже активні науковці успішно захистили докторські дисертації. Скажімо, Микола Іванов, Олександр Євтушенко, Віталій Ханстантинов стали докторами політичних наук, а Світлана Сорока – доктором наук з державного управління. На сьогодні завершують написання докторських робіт Ганна Коваль і Юліана Палагнюк, а Людмила Ляпіна і Віра Дерєга приступили до такої діяльності.

Наступним кроком у посиленні науково-просвітницької інтеграційної діяльності в університеті стало проголошення у травні 2011 року під час проведення Днів Європи в Миколаївській області в урочистій обстановці створення спеціалізованої кафедри Жана Моне. До речі, наказ про появу такої кафедри і призначення її завідувачем кандидата політичних наук, докторанта Юліану Палагнюк був зачитаний у присутності тодішнього Голови Представництва Європейської співдружності в Україні Жозе Мануеля Пінту Тейшейри та представників 11 посольств країн ЄС.

Наведемо витяги із наказу ректора ЧДУ імені Петра Могили професора Л. П. Клименка, де зазначається наступне: «Виходячи із нагромадженого досвіду щодо дослідження історії і сьогодення країн європейського співтовариства та успішного викладання навчальних курсів з проблем ЄС для студентів різних факультетів і з нагоди проведення Днів Європи у Миколаївській області

НАКАЗУЮ:

1. Створити на базі Навчально-наукового центру з європейської та світової інтеграції України на громадських засадах кафедру програми Жана Моне (основоположника ЄС).

2. Призначити завідувачем кафедри програми Жана Моне кандидата політичних наук, докторанта Інституту державного управління Палагнюк Юліану Вікторівну» [17].

У положенні про кафедру Жана Моне, схваленому вченою радою університету вказується на те, що метою діяльності такого підрозділу є здійснення заходів щодо забезпечення потреб органів державної влади та місцевого самоврядування у сприянні поширенню об'єктивної інформації щодо ролі європейської інтеграції в сучасному світі.

До головних напрямів роботи кафедри належать:

– організація й науково-методичне забезпечення навчання учнівської та студентської молоді, інших верств населення та, зокрема, державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування з питань міжнародних відносин і державного управління у сфері європейської інтеграції;

– організація, проведення й координація наукових досліджень із проблем європейської інтеграції України;

– розвиток існуючих міжнародних зв'язків та налагодження співробітництва з університетами й науковими установами європейських держав з євроінтеграційних питань;

– інформування органів державної влади та місцевого самоврядування, громадськості, ЗМІ щодо результатів наукових досліджень кафедри [18].

– Назвемо і основні завдання кафедри Жана Моне, до яких відносяться:

– організація комплексу навчальних заходів щодо професійного навчання фахівців із міжнародних відносин, політичних наук та державного управління у сфері європейської інтеграції України;

– формування сучасної навчально-методичної бази для поширення об'єктивної інформації про Європейський Союз;

– здійснення наукового забезпечення навчального процесу з питань європейської інтеграції та міжнародних відносин;

– проведення наукових досліджень у регіоні з актуальних проблем європейської інтеграції України;

– надання органами державної влади та місцевого самоврядування методичних, інформаційних і консультативних послуг у сфері європейської інтеграції України;

– здійснення інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади та місцевого самоврядування за результатами проведених досліджень і навчання;

– проведення експертно-консультативної роботи в межах визначених завдань;

– створення та ведення бази експертів із питань європейської інтеграції України;

– організація наукових, науково-практичних та навчально-методичних комунікативних заходів із питань європейської інтеграції України [19].

Відродно відзначити, що у 2012 році проект новоствореної кафедри Жана Моне вийшов

переможцем у Брюсселі серед учасників 207 пропозицій, які представляли організації з усіх континентів світу [20].

Після цього 23 листопада 2012 року у ЧДУ імені Петра Могили був виданий наказ ректора про виконання проекту за програмою Жана Моне, в якому зазначено:

«Згідно з виконанням Угоди 2012-4186/001-001 «Про надання гранту Освітньою, Аудіовізуальною, Культурною Виконавчою Агенцією, що діє на підставі повноважень, делегованих Комісією Європейського Союзу (Брюссель)»

НАКАЗУЮ:

1. Призначити проректора з науково-педагогічної роботи та питань розвитку, доктора історичних наук, професора Багмета М.О. керівником проекту 529061 – LLP-1-2012-1-UA-AJM-IC по програмі Жана Моне за темою: «Європейська інтеграція: упровадження європейських стандартів та принципів в Україні».

2. Згідно зі статтею про «Витрати на оплату праці» для успішної реалізації проекту начальнику відділу кадрів Саєнко О. А. зарахувати до штатного складу таких виконавців проекту:

1. Багмета Михайла Олександровича
2. Палагнюк Юліану Вікторівну
3. Сороку Світлану Вікторівну
4. Подаєнко Юлію Леонідівну
5. Дерегу Віру Володимирівну
6. Ляпіну Людмилу Анатоліївну
7. Міхеля Дмитра Олеговича
9. Шатуна Володимира Тимофійовича
10. Палагнюк Олександрю Вікторівну

3. З метою реалізації запланованих заходів залучати за поданням керівника проекту інших викладачів, науковців та студентів університету» [21].

Представлений у вересні 2013 року річний звіт виконання проекту засвідчує про друкування монографій, десятків наукових статей з європейської та світової інтеграції, участь представників кафедри Жана Моне у проведенні нових різноманітних заходів, не тільки в Україні, а й за кордоном. Чільне місце серед всіх заходів посідає організації VI Конгресу Української Асоціації Європейських Студій, інтерактивного семінару «Напрями та ресурси впровадження європейських стандартів і принципів в Україні», студентського круглого столу «Молодь півдня України про європейську інтеграцію: історія та сучасність», семінару «Імплементация європейських стандартів і принципів в Україні: результати реалізації проекту» [22].

Але найвагомимим серед усіх заходів має проведення в Криму в червні 2013 року разом із оргкомітетом міжнародної науково-практичної конференції «Ольвійський Форум – 2013: Стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі» спеціальної конференції на тему: «Європейська інтеграція: імплементация європейських стандартів і принципів в Україні» [23].

Конференція відбувалася в Кримському державному гуманітарному університеті (Ялта), а також в актовій залі санаторію «Курпати», відділення «Дружба». В її роботі взяли участь близько 200 як українських, так зарубіжних учасників. Серед них були представники міністерств і відомств, державні

службовці та політичні діячі України, провідні науковці не тільки ЧДУ імені Петра Могили, а й інших вітчизняних та зарубіжних вищих навчальних закладів і науково-дослідних установ, члени євроінтеграційних Центрів із Криму, Львова, Одеса, Донецька, Вінниці, Дніпропетровська, Чернігова, Луцька, Сум, Херсону та інших регіонів України.

Під час конференції було здійснено урочисте підписання офіційних документів про залучення представників європейських студій та інших учасників конференції до роботи в Асоціації українських університетів з метою активізації подальшого співробітництва з питань інформаційної та науково-дослідної діяльності у сфері впровадження європейських стандартів в Україні в умовах конвергенції, а також організована виставка і презентація літератури з проблем європейської інтеграції, яку підготували учасники проекту за програмою Жана Моне та Центру. Тут же відбулося ознайомлення з євроінтеграційними матеріалами учасників конференції, які надруковані у фахових виданнях ЧДУ імені Петра Могили в серіях з політології, державного управління, історії, соціології, економіки, екології, комп'ютерних технологій, педагогіки і техногенної безпеки. Цікавою стала презентація телевізійного відеозапису, здійсненого Миколаївським телевізійним каналом ТАК-ТВ про виконання проекту за програмою Жана Моне.

Дуже високою результативністю і плідністю вирізнялась робота таких секцій:

Секція № 1 на тему: «Європейський Союз: етапи та поточні тенденції розвитку (історія, досягнення та проблеми)» – модератори кандидати політичних наук, доценти Світлана Сорока і Володимир Шатун.

Секція № 2 на тему: «Європейські стандарти та принципи: проблеми реалізації в південному та інших регіонах України» – модератори доктор історичних наук, професор Михайло Багмет і кандидат політичних наук, доцент Юліана Палагнюк.

Секція № 3 на тему: «Соціальна відповідальність університетів: соціальні виміри в контексті європейських цінностей» – модератори доктор педагогічних наук, професор Ірина Мейжес і кандидат історичних наук, доцент Микола Мінц.

У ході підведення результатів конференції були висловлені пропозиції щодо доцільності створення координаційного центру, який би узагальнював інформаційну та науково-дослідну діяльність в Україні, за проектами програми Жана Моне, ухвалена резолюція про необхідність окремого студентського видання за програмою Жана Моне, де б популяризувались знання про європейську інтеграцію, в тому числі і у сфері впровадження європейських стандартів і принципів у різних регіонах України. Учасники конференції прийняли звернення до науковців про доцільність об'єднання зусиль для подальшого поглиблення відносин України і ЄС, у рамках укладання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом.

У 2013-2014 навчальному році представники кафедри Жана Моне та Навчально-наукового центру з європейської і світової інтеграції України продовжують згідно з тематичним планом Міністерства освіти і науки України (лист від директора наукової діяльності та

ліцензування Міністерства О. В. Якименка від 03.04.2013 р. за № 6/2-435) здійснювати дослідження прикладної теми під назвою «Наукове забезпечення впровадження європейських соціальних стандартів у південному регіоні України». На сьогодні тема зареєстрована в УКРІНТЕІ, визначений склад виконавців проекту, окреслені загальна концепція, пріоритети, засоби та інструментарії, методика проведення наукового дослідження. Уже проведено ряд соціологічних анкетувань відносно зумовлення оптимальних життєвих умов у різних соціальних сферах для громадян, особливо молоді південного регіону. Аналітичні дані та результати моніторингу опубліковано в 2-х брошурах, 2-х монографіях та ряді статей у наукових фахових збірниках. Згідно з тематичними заходами, схваленими Міністерством, уже проведено круглий стіл, міжнародну науково-практичну конференцію, а також готуються нові кандидатські й докторські дисертації.

Справедливості заради слід відзначити, що певні євроінтеграційні доробки нагромадили не тільки члени кафедри Жана Моне та Навчально-наукового центру з європейської та євроатлантичної інтеграції України. Представники інших факультетів та інститутів ЧДУ імені Петра Могили кожного місяця ефективно демонструють власні цікаві інтеграційні напрацювання. Особливою результативністю відрізняються Інститут державного управління (директор – професор В. М. Ємельянов), Інститут філології (директор – професор О. В. Пронкевич), Інститут післядипломної освіти (директор – доцент Г. Л. Норд), факультет соціології (декан – доцент Л. А. Ляпіна), факультет економічних наук (декан – доцент О. О. Ляховець), юридичний факультет (декан – доцент Д. С. Січко). Але найбільше інтеграційних доробок мають представники факультету політичних наук (декан – професор О. В. Шевчук). Тут, зокрема члени кафедри політології (завідувач – професор М. С. Іванов), кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики (завідувач – професор О. П. Тригуб), кафедри всесвітньої історії (завідувач – професор С. В. Пронь), кафедри історії (завідувач – професор Ю. В. Котляр) регулярно публікують оригінальні наукові праці на євроінтеграційну проблематику та постійно організовують надзвичайно цікаві заходи на дану тематику, до яких завжди залучають аспірантів і студентів.

Висновки. Наведений вище матеріал свідчить про чітку і послідовну діяльність професорсько-викладацького і студентського складу Чорноморського державного університету імені Петра Могили щодо науково-просвітницької євроінтеграційної діяльності.

Безперечно, на сьогодні в Україні існують різні міжнародні інтеграційні доктрини. Одні виступають за тісні європейські інтеграційні відносини, інші за вступ України до Митного Союзу і блокування з Росією та країнами СНД, треті пропагують доцільність створення єдиного міждержавного об'єднання під умовною назвою «Євросія», четверті пропонують створення наднаціонального інтеграційного Міжнародного суспільного об'єднання «ОКЕАН» (Открытая Конфедерация Европейских и Азиатских Народов), до речі, з центром у Києві [24]. Є ще й інші думки. В цій статті відображено євроінтеграційна

цивілізаційна сутність представників ЧДУ імені Петра Могили напередодні Вільнюського саміту, який відбудеться у листопаді 2013 року. На необхідності такої роботи звернув увагу і Президент України В. Ф. Янукович у своєму виступі з нагоди 22-ї річниці проголошення незалежності України, коли заявив: «Асоціація з Європейський Союзом має стати для України важливим стимулом для подальшого

формування сучасної європейської держави. Одночасно маємо зберегти та продовжити поглиблення наших стосунків, інтеграційні процеси з Росією, країнами євразійського співтовариства, іншими світовими лідерами та новими центрами економічного розвитку. Це – вибір України, і лише ми усі разом несемо відповідальність за його здійснення» [25].

ЛІТЕРАТУРА

1. Олександрів С. Угода про асоціацію стає реальністю / С. Олександрів // Голос України. – 2013. – 23 серпня.
2. Угода про Асоціацію з ЄС залишається нашим пріоритетом // Голос України. – 2013. – 24 липня.
3. Щодо угоди про асоціацію між Україною та ЄС // Голос України. – 2013. – 8 травня.
4. Угода про Асоціацію Україна – ЄС: дороговказ реформ. Аналітична доповідь підготовлена під керівництвом Олександра Сушка. – К. : Kas Policy Papers 20. – 2013. – С. 1–109.
5. Там же. – С. 2.
6. Баррозу Ж. Стратегічні цілі Єврокомісії / Ж. Баррозу // Євробулетень. – 2005. – № 3. – С. 4–5; Вісник Центру європейської інтеграції та кафедри Жана Моне ЧДУ імені Петра Могили (додаток до газети «Вагант»). – Миколаїв. – 2012. – 25 грудня. – № 1 (5); Громадська думка про впровадження європейських стандартів у південному регіоні України. Відповідальні за випуск: Багмет М. О., Ляпіна Л. А., Матяж С. В. ЧДУ імені Петра Могили. – 2013. – 32 с.; Закон України про засади внутрішньої та зовнішньої політики // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 40. – С. 527–533; Європейська інтеграція. Впровадження європейських стандартів і принципів в Україні. – Миколаїв : СПД Румянцева Г. В. – 2013. – 6 с.; Європейська інтеграція: крок за кроком. – К. : Фонд «Європа ХХІ». – 2001. – 215 с.; ЄС у кишені. Довідник із європейської інтеграції України. – К. : Фонд Конрада Аденауера. – 2012. – 76 с.; Імплементация європейських соціальних стандартів в Україні. – Миколаїв : СПД Румянцева Г. В. – 2013. – 6 с.; Лісовенко В. Українська інтеграція в Європу: регіональний аспект // Вісник НБУ. – 2003. – № 10. – С. 14–15.; Посельський В. Україна – Європейський Союз: кінець «діалогу глухих» уже не за горами / В. Посельський // Дзеркало тижня. – 2003. – № 46; Розширення Європейського Союзу: вплив на відносини України з центральноєвропейськими сусідами. – К. : К.І.С. – 2004. – 358 с.; Руда Леся. Євроінтеграція – це передусім питання цивілізаційного вибору / Леся Руда // Голос України. – 2013. – 13 липня; Угода про Асоціацію з ЄС залишається нашим пріоритетом // Голос України. – 2013. – 24 липня; У ЄС немає плану «Б» на випадок, якщо Угода про асоціацію не підтримають // Голос України. – 2013. – 26 липня; Україна – ЄС – Митний Союз: виклики глобальної конкуренції. – Голос України. – 2013. – 12 лютого; Щодо Угоди про асоціацію між Україною та ЄС // Голос України. – 2013. – 8 травня.
7. Багмет М. О. Викладання і дослідження європейських студій – головне завдання кафедри програми Жана Моне / М. О. Багмет // Наукові праці: Науково-методичний журнал. Серія «Політологія». Вип. 192. Том 204. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ імені Петра Могили. – 2012. – С. 133.
8. Багмет М. О. Організаційно-освітні заходи щодо реалізації європейського та євроатлантичного курсу в Південному регіоні України // Євроатлантикінформ. Науково-аналітичний бюлетень Національного Центру з питань євроатлантичної інтеграції України. – 2006. – № 2. – С. 67–68.
9. Багмет М. Діяльність Навчально-наукового центру з європейської та євроатлантичної інтеграції України МДГУ імені Петра Могили по реалізації навчальних та інформаційно-просвітницьких заходів з інтеграційних питань у Миколаївській області / М. Багмет, Д. Міхель // Взаємодія громадських організацій та державних установ у здійсненні стратегічного євроатлантичного інтеграційного курсу України. Доповіді науково-практичної конференції. – К. : Вид-во «СИНОПСИС». – 2007. – С. 20–28.
10. Багмет М. О. Викладання і дослідження Європейських студій – головне завдання кафедри програми Жана Моне / М. О. Багмет // Наукові праці: науково-методичний журнал. Серія «Політологія». Вип. 192. Том 204. – С. 133–135.
11. Багмет М. О. Аналіз соціологічних досліджень з інтеграційних проблем на Миколаївщині / М. О. Багмет, Л. А. Ляпіна. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили. – 2009. – 32 с.
12. Багмет М. О. Викладання і дослідження європейських студій / М. О. Багмет // Наукові праці. Вип. 192. Т. 204. Політологія. – С. 134.
13. Там же.
14. Сайт проекту програми Жана Моне [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chdu.edu.ua>.
15. Багмет М. О. Основні складові частини проекту програми Жана Моне в ЧДУ імені Петра Могили / М. О. Багмет, Л. А. Ляпіна, М. В. Гуцалова [Електронний ресурс] // Перспективні напрями української науки. Збірник статей учасників двадцятої всеукраїнської науково-практичної конференції «Інноваційний потенціал української науки – ХХІ сторіччя» (20-28 квітня 2013 р.). – Том 2. – Запоріжжя : Видавництво ПГА. – 2013. – С. 63–65. – Режим доступу : www.nauka.zinet.info
16. Там же. – С. 65.
17. Кафедра програми Жана Моне. – Миколаїв : СПД Румянцева Г. В. – 2013.
18. Бочкарьова Т. Кафедра Жана Моне у ЧДУ імені Петра Могили / Т. Бочкарьова // Вісник Центру європейської інтеграції та кафедри програми Жана Моне ЧДУ імені Петра Могили. – Миколаїв. – 2012. – № 1 (5).
19. Там же.
20. Національний Темпу-офіс в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tempus.org.ua/uk/news/79/-vitajemo-peremozhciv>.
21. Палагнюк Ю. Про виконання проекту за програмою Жана Моне / Ю. Палагнюк // Вісник. – 2012. – № 1 (5).
22. Сайт проекту програми Жана Моне [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chdu.edu.ua/>.
23. Програма науково-практичної конференції «Європейська інтеграція: імплементация європейських стандартів і принципів в Україні». – Миколаїв : Вид-во ЧДУ імені Петра Могили. – 2013. – 26 с.
24. Козлов С. Была Европа и Россия, а станет Евроссия / С. Козлов // Вечерний Николаев. – 2013. – 17 августа.
25. «Наша сила – це внутрішня єдність у прагненні до змін» // Голос України. – 2013. – 28 серпня.

ANNOTATION

On September 3, 2013 President of Ukraine Viktor Yanukovich was convincing the deputies of Verkhovna Rada of Ukraine on expediency of adopting European integration laws that would open the way to sign Association Agreement between Ukraine and European Union in Vilnius in the fall 2013. Such kind of Association is necessary not for the government or the opposition but for Ukraine, said the President. It is, in the first place, the impetus for further reforms, rapid modernization and improvement of social standards.

In this context it is worth to pay attention to European integration portfolio of activities that Petro Mohyla Black Sea State University has.

The first step in the implementation of scientific and educational European integration activities was the establishment of Education and Research Teaching Center for European and Global Integration at the university in October 2006 upon agreement given by the Ministry of Education and Science. Also in this realm series of activities connected with European integration were implemented in higher educational institutions and secondary schools of the southern Ukraine.

In such a way lectures, special seminars and academic conferences, workshops, information days, round tables devoted to the disclosure of political, economic and legal benefits of European integration were implemented during the course of such targeted program.

A big number of activities was conducted in 2008 and 2009, when the project «Implementation of Awareness-Raising Activities on European and Euro-Atlantic Integration of Ukraine in the Mykolaiv Region» commissioned by the Ministry of Education and Science of Ukraine was carried out at the university.

Diverse activities that have been conducted by the Center were annually reflected in published numerous publications by the representatives of the Center: articles for professional journals, pamphlets, booklets, monographs, etc.

In addition, school teachers began to recommend their students to do research on European integration issues as part of writing their papers for contests, course works, bachelor and master's theses, and graduate and doctoral students.

An important direction of work became the involvement of representatives from the department of sociology to the study of public opinion in the region regarding integration processes.

An interesting result was obtained during the latest public opinion monitoring that was carried out in December 2012 – January 2013. It provided the following conclusions about the increase of supporters of European integration processes in the region and the feasibility of deepening attention to the implementation of information and discussion campaigns.

Creation of a specialized Jean Monnet department at the university in May 2011 was the next step in strengthening research and educational integration of the university in the framework of convergence. Moreover, the order of its creation was read by rector in the presence of the former Head of the European Union Delegation to Ukraine, Jose Manuel Pinto Teixeira, and representatives of 11 EU embassies. It is worth noting that in 2012 the project «European Integration: Implementation of European Standards and Principles in Ukraine», which was proposed by the Jean Monnet department members won in an educational competition in Brussels.

During one year implementation of the project new books and dozens of articles on integration issues were published. Moreover, a number of important activities, including one of the most significant – a scientific conference held in June 2013 in Crimea titled «Olbian Forum – 2013: Strategies of the Black Sea Region Countries in the Geopolitical Space», were organized.

The conference was attended by representatives of ministries and governmental departments, civil servants and politicians of Ukraine, researchers not only from Petro Mohyla Black Sea State University but also from other national and foreign universities and research institutions, members of the European integration centers of Crimea, Lviv, Odessa, Donetsk, Vinnitsa, Dnepropetrovsk, Chernigov, Lutsk, Sumy, Kherson and other regions of Ukraine.

All research sessions at the conference were conducted in an active manner, but the most active ones were: «European Union: Stages and Current Trends (history, achievements and challenges)», «European Standards and Principles: the Problem of Their Implementation in the South and Other Regions of Ukraine» and «The Social Responsibility of Universities: the Social Dimension in the Context of European Values».

The conference closure results contained proposals on the necessity of creating a coordination center that would generalize information and research activities carried out by the Jean Monnet program in Ukraine. Also the resolution on the need for publishing a separate student edition of Jean Monnet program was adopted, where knowledge and information on European integration including implementation of European standards and principles in different regions of Ukraine in terms of convergence would be articulated.

Today University representatives are engaged in a research entitled «Scientific Support of Implementation of European Social Standards in the Southern Region of Ukraine». The research is performed in the framework of the Ministry of Education and Science of Ukraine thematic plan.

The abovementioned materials show a convincing and coherent European integration activities carried out by the administration, faculty and most importantly, students of Petro Mohyla BSSU, as recently, the President of Ukraine V. Yanukovich stated in a speech on the occasion of 22nd anniversary of Independence of Ukraine on the 24 August 2013 that association with European Union should become an important stimulus for Ukraine to further develop modern European state.

Рецензенти: Тригуб О. П., д.і.н., професор;
Шевчук О. В., д.політ.н., професор.

БАГМЕТ Михайло Олександрович – Заслужений діяч науки і техніки України, доктор історичних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи та питань розвитку, завідувач кафедри державної політики та менеджменту Чорноморського державного університету імені Петра Могили.

Коло наукових інтересів: інформаційні та науково-просвітницькі євроінтеграційні заходи, європейська інтеграція.